

Higienos
institutas

**VALSTYBINIŲ (VALSTYBĖS PERDUOTŲ
SAVIVALDYBĖMS) VISUOMENĖS
SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FUNKCIJŲ
BAZINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS
PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ PRIEINAMUMO
DIDINIMO REKOMENDACIJOS**

Vilnius, 2025

Rekomendacijos parengtos vykdant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2025 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. V-296 „Dėl Higienos instituto 2025 metų veiklos plano patvirtinimo“ patvirtinto Higienos instituto veiklos plano 12.9 priemonę ir Higienos instituto direktoriaus 2025 m. balandžio 25 d. įsakymo Nr. V-72 „Dėl Higienos instituto padalinių 2025 metų veiklos planų patvirtinimo“ priemonės „12.9.2. Parengti rekomendacijas paslaugų prieinamumo didinimui ir minimalių visuomenės sveikatos priežiūros bazinių paslaugų stebėsenos rodiklių reikšmių nustatymui“ pirmą dalį: „12.9.2.1. Parengti paslaugų prieinamumo didinimo rekomendacijas“.

Rengėjas Higienos instituto Visuomenės sveikatos inovacijų centras

---

Higienos institutas, Studentų g. 45A, LT-08107 Vilnius

Tel. +370 5 262 4583, faks. +370 5 262 4663, el. paštas institutas@hi.lt

[Facebook](#) [LinkedIn](#) [Youtube](#)

TURINYS

ĮVADAS	4
BAZINIŲ PASLAUGŲ PRIEINAMUMO DIDINIMO REKOMENDACIJOS	5

IVADAS

Savivaldybės vykdo valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas, užtikrinančias bazinių paslaugų (toliau – Bazinės paslaugos) teikimą gyventojams savivaldybėse. Tam iš Valstybės biudžeto savivaldybių biudžetams yra skiriamos specialios tikslinės dotacijos, kurių planavimą, paskirstymą, naudojimą ir atsiskaitymą reglamentuoja teisės aktas¹ (toliau – Dotacija).

Tačiau vien teisinio reglamentavimo nepakanka sklandžiam Bazinių paslaugų planavimo proceso įgyvendinimui. Iš kasmetinės „Savivaldybių valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų bazinių Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo plano įgyvendinimo ataskaitos“ (toliau – Ataskaita) matyti, kad Savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (toliau – SVSB) labai skirtingai planuoja ir vertina Bazinių paslaugų vertinimo kriterijų reikšmes, dėl to paslaugų teikimo apimtys, pasiekiamumas ir gyventojų įtrauktis įvairiose savivaldybėse reikšmingai skiriasi, o tai lemia netolygumus teikiant Bazinės paslaugas tarp Lietuvos savivaldybių.

Sveikatos apsaugos ministerijos pavedimu² buvo atlikta savivaldybių visuomenės sveikatos biurų apklausa apie Bazinių paslaugų teikimo netolygumus ir juos sąlygojančias priežastis. Remiantis šios apklausos rezultatais, nustatyta, kad Bazinių paslaugų planavimo ir teikimo skirtumus savivaldybėse lemia keli esminiai veiksniai: žmoniškųjų išteklių trūkumas, ribotos galimybės užtikrinti specialistų kvalifikacijos kėlimą, gyventojų susidomėjimo teikiamomis paslaugomis stoka, sudėtingas paslaugų pasiekiamumas, vieningos metodinės medžiagos stoka bei nepakankamas finansavimas. Didžiausi iššūkiai SVSB kyla teikiant paslaugas savižudybių prevencijos, psichikos sveikatos stiprinimo ir visuomenės sveikatos stebėsenos srityse. Tarp visų Bazinių paslaugų tikslinių grupių sudėtingiausia pasiekti darbingo amžiaus gyventojus, nors jų sveikatos stiprinimas yra itin svarbus siekiant gerinti visuomenės sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Atsižvelgiant į atliktos analizės ir kasmetinių ataskaitų rezultatus bei ilgametę patirtį dirbant SVSB Bazinių paslaugų planavimo ir atskaitomybės srityje, parengtos rekomendacijos, skirtos Bazinių paslaugų prieinamumo didinimui ir netolygumų tarp savivaldybių mažinimui.

---

¹ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. V-1154 „Dėl Valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos, skiriamos savivaldybių biudžetams Sveikatos apsaugos ministerijos kuruojamoms valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, planavimo, paskirstymo, naudojimo ir atsiskaitymo už ją tvarkos aprašo patvirtinimo“.

² Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2025 m. balandžio 4 d. įsakymas Nr. V-296 „Dėl Higienos instituto 2025 metų veiklos plano patvirtinimo“.

BAZINIŲ PASLAUGŲ PRIEINAMUMO DIDINIMO REKOMENDACIJOS

Siekiant didinti Bazinių paslaugų prieinamumą gyventojams, mažinti netolygumus tarp savivaldybėse teikiamų Bazinių paslaugų apimčių ir optimizuoti specialios tikslinės Dotacijos panaudojimą siūlomos pokyčius inicijuojančios priemonės, nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis.

1. Bazinių paslaugų metodinės medžiagos kūrimas, aktualizavimas nacionaliniu lygiu (Higienos instituto vaidmuo):

- Periodiškai (ne rečiau kaip kartą per metus) vienos bendros apklausos apie visas Bazines paslaugas būdu arba SVSB komunikacijos tinklaveikos sesijų (žr. 4 punktą) metu išsiaiškinti ir įvertinti metodinės medžiagos poreikius ir trūkumus.
- Atsižvelgiant į nustatytą SVSB poreikį ir gautų vertinimų rezultatus, atnaujinti Higienos instituto internetinėje svetainėje paviestintą bazinių paslaugų metodinę medžiagą ir parengti trūkstamą vieningą metodinę medžiagą pagal konkrečias paslaugų sritis ir tematikas.
- Rengti didesnės apimties ir mokymų reikalaujančios metodinės medžiagos pristatymą.
- Pagal kompetenciją konsultuoti SVSB metodinės medžiagos pritaikymo klausimais.

2. Stiprinti Bazinių paslaugų viešinimą ir informacijos sklaidą nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis.

2.1. Nacionaliniu lygmeniu:

- Kurti vieningą nacionalinę informacinę kampaniją apie bazines paslaugas, užtikrinti ilgalaikį tokios kampanijos finansavimą.
- Plėtoti bendradarbiavimą su nacionaliniais žiniasklaidos kanalais, kad reguliariai būtų viešinamos aktualijos, sveikatos stiprinimo iniciatyvos.
- Sveikatos temų komunikacijai pasitelkti žymius autoritetingus šalies asmenis, įvairių sričių specialistus, nuomonės formuotojus, atsižvelgiant į norimas pasiekti auditorijos amžių ir interesus.
- Sukurti ir palaikyti bendrą SVSB komunikacijos platformą/portalą/ internetinę svetainę, kur gyventojai galėtų rasti paslaugas pagal savivaldybę vienoje vietoje.

2.2. Savivaldybių lygmeniu:

- Aktyviau išnaudoti vietos žiniasklaidos kanalus, bendruomenių leidinius, socialinius tinklus, mokyklas ir sveikatos įstaigas informacijai skleisti.

- Skatinti partnerystes su vietos bendruomenėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis ir seniūnijomis, kad paslaugos būtų labiau matomos ir pasiektų įvairias gyventojų grupes.
- Vystyti vietos informacines akcijas – renginiai, atvirų durų dienos, sveikatos mugės, edukacijos mokyklose ir darbovietėse.
- Naudoti interaktyvias priemones (pvz., QR kodai ant plakatų, mobili aplikacija apie Bazinių paslaugas, interaktyvios viktorinos, konkursai).
- Numatyti galimybę iš valstybės dotacijos lėšų finansuoti komunikacijos specialisto etatą arba išorės komunikacijos paslaugų įsigijimą, kad būtų užtikrintas profesionalus ir tęstinis informacijos viešinimas bei ryšių su visuomene koordinavimas.
- Tobulinti SVSB interneto svetaines, kuriose būtų aiškiai ir patogiai prieinama išsami informacija apie Bazinių paslaugų teikimą.

3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, Higienos institutui pagal kompetenciją ne rečiau kaip kartą į metus, peržiūrėti ir pagal poreikį kurti naują arba tobulinti esamą Bazinių paslaugų teisinį reglamentavimą atsižvelgiant į kintantį paslaugų poreikį ir nacionalines aktualijas bei dinamišką visuomenės sveikatos kontekstą.

4. Tobulinti ir diegti inovatyvius sprendimus Bazinių paslaugų planavimui ir vykdymui savivaldybėse:

4.1. Higienos institutui:

- Pagal poreikį (bet ne rečiau kaip kartą per ketvirtį) organizuoti SVSB komunikacijos tinklaveikos sesijas, kurių tikslas – pasidalyti gerąja praktika ir informacija apie vykdomas inovatyvias sveikatos stiprinimo veiklas, sprendimus bei Bazinių paslaugų planavimą ir vykdymą.
- Inicijuoti naujų intervencijų, inovacijų sąrašo sudarymą pagal skirtingas ekspertines sritis.
- Patobulinti Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų valdymo tobulinimo poreikiams gerinti informacinių technologijų sprendimą, kuris skirtas informacinių technologijų priemonėmis surinkti, apdoroti ir analizuoti bazinių ir kitų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų, kurios yra planuojamos ir įgyvendinamos vykdamas visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas, finansuojamas iš Valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos, skiriamos savivaldybių biudžetams.
- Bendradarbiaujant su SVSB parengti metodinę medžiagą apie mobiliųjų komandų darbo organizavimą.

4.2. SVSB:

- Vykdyti naujų intervencijų, inovacijų vertinimą ir sklaidą, diegiant inovatyvius sprendimus.

- Bazinėms paslaugoms organizuoti bei teikti įdiegti skaitmeninius įrankius – programėles, platformas ar portalus gyventojų sveikatos poreikių stebėsenai ir Bazinių paslaugų planavimui.
- Įdiegti inovatyvias registracijos priemones, įskaitant skaitmenines saviregistracijos platformas, QR kodų sprendimus, siekiant pagerinti gyventojų pasiekiamumą.

5. SVSB: sprendžiant žmogiškųjų išteklių trūkumą įsivertinti poreikį ir taikyti alternatyvius sprendimus:

- Siekiant užtikrinti aukštos kokybės visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimą, rekomenduojama pasitelkti aukštos kvalifikacijos ir patyrusius specialistus bei lektorius, fiziškai gyvenančius kitose savivaldybėse, ir vykdyti užsiėmimus nuotoliniu būdu. Tai leistų užtikrinti paslaugų prieinamumą plačiajai gyventojų auditorijai, nepriklausomai nuo specialistų buvimo vietos, taip pat didinti gyventojų susidomėjimą ir dalyvavimą užsiėmimuose, bei optimizuoti žmogiškųjų išteklių panaudojimą savivaldybėse.
- Pasitelkti į pagalbą pačioje savivaldybėje gyvenančius autoritetingus ir savivaldybę reprezentuojančius asmenis: gydytojus, sportininkus, fizinio aktyvumo specialistus, nuomonės formuotojus.
- Į užsiėmimų ir veiklų vykdymą aktyviai įtraukti savanorius, nevyriausybinių organizacijų atstovus bei kitus bendruomenės narius, siekiant didinti paslaugų prieinamumą, stiprinti bendruomenės įsitraukimą ir savanorišką dalyvavimą, optimizuoti žmogiškųjų išteklių naudojimą ir skatinti bendradarbiavimą tarp SVSB, nevyriausybinių organizacijų ir vietos bendruomenės.
- Kurti mobiliąsias komandas – specialistų grupes, kurios periodiškai, tiek nuotoliniu, tiek kontaktiniu būdu, teiktų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas ugdymo įstaigoms, laikinai neturinčioms visuomenės sveikatos specialisto, pavieniams asmenims ar asmenų grupėms, kuriems dėl objektyvių priežasčių sunku pasiekti SVSB organizuojamus renginius.

6. SVSB: padidinti Bazinių paslaugų prieinamumą darbingo amžiaus gyventojams:

- Užsiėmimus organizuoti patogiu šiai tikslinei grupei metu – po darbo, pietų pertraukos metu, savaitgaliais ar nedarbo dienomis.
- Jei leidžia užsiėmimo specifika, paskaitas ir fizinio aktyvumo užsiėmimus organizuoti nuotoliniu būdu, kad darbingo amžiaus žmonėms būtų lengviau derinti dalyvavimą su darbo grafiku ir kasdieniais įsipareigojimais.
- Integruoti paskaitas ir užsiėmimus į kitų savivaldybėje vykstančių renginių ar miesto švenčių programas.

- Pasiūlyti su Bazinėmis paslaugomis susijusias veiklas ir užsiėmimus darbo kolektyvų šventėms, kolektyvo subūrimo renginiams.

7. SVSB: optimizuoti skirtų dotacijų panaudojimā:

- Paskirstyti lėšas atskiroms paslaugų grupėms, atsižvelgiant į konkrečios paslaugos poreikį savivaldybėje ir paslaugų apimtį.
- Užtikrinti, kad specialistų darbo ūmokestis koreliuotų su pasiektais rezultatais Bazinių paslaugų teikimo procese.
- Skirti lėšas specialistų kvalifikacijos kėlimui ir psichologinei paramai, ypač dirbant su jautriomis visuomenės grupėmis.
- Numatyti pavėžėjimo paslaugų ir lydinčiojo asmens kelionės finansavimą paslaugų teikimo išlaidose, pagal poreikį.
- Organizuoti užsiėmimus nuotoliniu būdu, kai tai įmanoma pagal užsiėmimo specifikā, siekiant optimizuoti organizacines išlaidas.

8. Tobulinti Bazinių paslaugų vertinimo kriterijų planavimą:

8.1. Higienos institutui:

- Parengti minimalių Bazinių paslaugų stebėsenos rodiklių (vertinimo kriterijų) reikšmių nustatymo rekomendacijas, jas periodiškai peržiūrėti, prieš tai įvertinus situacijā.

8.2. SVSB:

- Bazinių paslaugų vertinimo kriterijų planavimą vykdyti vadovaujantis Higienos instituto Bazinių paslaugų stebėsenos rodiklių nustatymo rekomendacijomis, siekiant pagrįstai planuoti paslaugų apimtį SVSB ir mažinti Bazinių paslaugų prieinamumo netolygumus tarp savivaldybių.